

Evro-za vse nas

Dolazi evro

Uvod	2
I. Zašto uvodimo evro?	4
Što nam donosi uvođenje evra?	4
II. O evru	5
Što je evro?	5
Gdje možemo plaćati s evrom?	5
III. Preuzimanje evra u Sloveniji	6
Kako se možemo pripremiti na uvođenje evra?	7
Važni datumi uvođenja evra	7
Dvostruko označavanje cijena	8
<i>Pravila preračunavanja</i>	10
<i>Pravila zaokruživanja</i>	10
Zahtijevajte povrat sitnog!	11
IV. Dodatne informacije	15

Slovenija se sa članstvom u Evropski uniji odlučila za zajedničku evropsku budućnost i time se obavezala i za njenu valutu - evro. Za uvođenje evra država koja je članica Evropske unije mora da ispunjava određene uslove - oni se zovu konvergentni ili mastrihtski kriterijumi. Ključna karakteristika spomenutih mera je **stabilnost**: država-kandidatkinja za preuzimanje evra mora da pokaže stabilnost javnih finansija, stabilnost cena, stabilnost kamatnih stopa i stabilnost deviznog kursa koji zajedno odražavaju stabilnu ekonomiju.

Prvi korak ka preuzimanju evra Slovenija je napravila ulaskom u mehanizam deviznih kurseva (ERM II) 28. juna 2004. Ako nakon dve godine saradnje u pomenutom mehanizmu budemo ispunili sve kriterijume, **1. januara 2007.** evro će postati i naš novac. Slovenija je na dobrom putu da dobije zeleno svetlo.

Iako su mišljenja o koristi zajedničke valute na evropskom nivou podeljena, za malu i otvorenu ekonomiju kao što je slovenačka, možemo opravdano tvrditi da koristi prevazilaze eventualne rizike. Koristi od jedinstvene valute neće imati samo država, privreda i preduzetnici, već će ih osetiti i svako od nas.

Evro je stabilna valuta. Njom već možemo da kupujemo u 12 država Evropske unije, a ulaskom novih država na područje evra te se mogućnosti još samo šire. Kada budemo otišli u posetu, na poslovna putovanja, odmore, izlete ili u kupovinu, nećemo morati da menjamo novac. Slovenačkoj ekonomiji će pomoći da bolje iskoristi prednosti zajedničkog evropskog tržišta, a mi potrošači ćemo moći jednostavno da upoređujemo cene istih proizvoda među različitim državama. Evro je, pritom, već odavno prerastao okvire EU i može da se zameni i u trećim državama.

Jedna valuta znači veću međusobnu povezanost Evropske unije. Kroz godine evro se pokazao ne samo kao jaka i stabilna međunarodna valuta, nego i kao simbol zajedničkog evropskog identiteta, zajedničkih vrednosti više od trista miliona ljudi. Dokazao je da može da bude prilika za stvaranje konkurentnog i stabilnog ekonomskog prostora.

Pripreme za preuzimanje evra u Sloveniji su u punom jeku. Zajedno ih vode Vlada RS i Banka Slovenije, a u njih su uključene sve značajne institucije, kako na državnom, tako i na lokalnom nivou. Svesni smo da je od ključnog značaja za uspeh projekta za pripreme privući i sve stanovnike Slovenije.

U tu svrhu Vlada i Banka Slovenije pripremile su opsežan program obaveštavanja javnosti. Publikacija koja je ispred vas je uvod u te aktivnosti. U njoj želimo da vam u godini intenzivnih priprema za preuzimanje evra najpre predstavimo delovanje evropskog novčanog područja, ulogu Slovenije u tom području, želimo da predstavimo novčanice evra i kovani novac. Ne sumnjamo da se većina vas već sreća sa evrima, ali verujemo da će publikacija biti dobrodošla. Uz početak dvojnog označavanja cena, želimo na taj način da vam pomognemo da biste se što pre navikli na evro - naš budući novac, deo naše zajedničke evropske budućnosti.

Dr. Andrej Bajuk
ministar finansija

I. Zašto uvodimo evro?

Slovenija se ulaskom u Evropsku uniju (1. maja 2004) obavezala i na uvođenju zajedničke evropske valute - evra. Iako je ta obaveza deo našeg pristupnog ugovora, najpre moramo da ispunimo konvergentne kriterijume i ka tim ciljevima usmerene su i naša ekonomska i monetarna politika.

Kada je zajedničku evropsku valutu kao oficijalni novac uvelo prvih 11 država EU (kasnije je evro uvela i Grčka), još je postojala mogućnost da države-članice same odluče da li će da preuzmu evro ili ne. Velika Britanija i Danska odlučile su da sačuvaju vlastite valute: one su sebi ugovorom obezbedile posebno pravo koje tim državama omogućava da ne moraju da uvođe evro iako ispunjavaju konvergentne kriterijume. Za sada Švedska formalno ne ispunjava konvergentne kriterijume za uvođenje evra, jer ostaje van mehanizma deviznih kurseva (ERM II). Za nove države-članice EU, uključujući i Sloveniju, te mogućnosti nema. Sve moraju da vođe svoju ekonomsku i monetarnu politiku tako da što pre ispune konvergentne kriterijume i da se tako pripreme na uvođenje evra.

4

Šta nam donosi uvođenje evra?

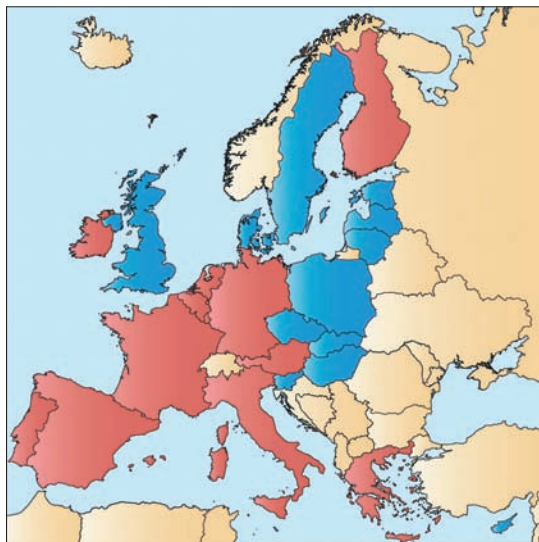
Uvođenje evra u Sloveniji donosi i sledeće prednosti:

- oblikovanje stabilnije okoline za celu ekonomiju zbog uklanjanja nestabilnosti deviznog kursa u državama koje su uvele evro, a time i ukidanje nesigurnosti, rizika i troškova menjanja valuta;
- lakše poslovanje i na neevropskim tržištima;
- bolje upoređivanje domaćih cena proizvoda i usluga sa cenama u državama tzv. područja evra;
- veća konkurencija kao posledica bolje uporedivih cena na području evra;
- ukidanje troškova zbog menjanja novca;
- veći izbor različitih oblika štednje i lakše uzimanje kredita, bez nepotrebnog traženja menjačnica pre putovanja i prilikom putovanja po Evropi i svetu.

II. O evru

Što je evro?

Evro je zajednička valuta Evropske unije. Do sada ga je uvelo 12 država-članica EU koje sačinjavaju tzv. područje evra.

Deo područja evra su Austrija, Belgija, Finska, Francuska, Grčka, Holandija, Irska, Italija, Luksemburg, Nemačka, Portugal i Španija.

Gde može da se plaća evrima?

- u 12 država-članica EU: u Austriji, Belgiji, Finskoj, Francuskoj, Grčkoj, Holandiji, Irskoj, Italiji, Luksemburgu, Nemačkoj, Portugalu i Španiji;
- u Monaku, Vatikanu i San Marinu koji su sa EU sklopili posebne sporazume o upotrebi evra;
- na francuskim prekomorskim teritorijama koje formalno nisu deo EU, ali su pre uvođenja evra upotrebljavale francuski franak;
- u državama, odnosno u delovima država gde se evro upotrebljava kao nasleđe starih valuta; takvi primeri su Andora koja nikada nije imala svoje valute, upotrebljavala je špansku pezetu i francuski franak, te Crna Gora i Kosovo gde se evro upotrebljava kao nasleđe nemačke marke.

III. Preuzimanje evra u Sloveniji

Kako se predviđa, u Sloveniji ćemo evro uvesti 1. januara 2007. Nakon uvođenja evro novčanica i kovanog novca slijediće prilično kratko razdoblje dvojnog opticaja tolara i evra. Besplatna zamena tolarske gotovine u bankama biće moguća do 1. marta 2007, a nakon toga za tolarske novčanice bez vremenskog ograničenja i besplatno biće moguće menjanje u Banci Slovenije. Tolarski kovani novac biće moguće zameniti do kraja 2016.

Vremenski raspored aktivnosti kod preuzimanja evra*

*svi datumi su uslovno određeni

ERM II razdoblje

28. 6. 2004
ulazak u ERM II

Predpristupno
razdoblje

Po predviđanjima
u junu 2006.:

- ispunjenje konvergentnih kriterijuma
- uklanjanje derogacije
- određivanje neopozivo određenog kursa zamene

€-dan
1. 1. 2007

preuzimanje evra
razdoblje dvojnog
opticaja

1. 1. 2007

- evro postaje naš novac
- početak dvojnog opticaja i zamene tolara za evro

14. 1. 2007

- kraj dvojnog opticaja

Razdoblje produžene
zamene u Banki Slovenije
bez vremenskog ograničenja
za tolarske novčanice
i za tolarski kovani novac
do kraja 2016. godine.

1. 3. 2007

- kraj menjanja tolara za evre u bankama

Razdoblje dvojnog opticaja u kojem ćemo imati mogućnost plaćanja u tolarima i evrima, biće veoma kratko, zbog toga je preporučljivo da već pre 31. decembra 2006. što više gotovine uložimo na račun u banci, jer će se tako naš novac automatski preračunati u evre.

Kako možemo da se pripremimo na uvođenje evra?

Uvođenje novog novca je projekat koji se tiče svih - države, njene ekonomije i stanovništva. Dobra priprema za preuzimanje evra na nivou države i ekonomije bitno će olakšati uvođenje novog novca i pojedincu. Dobra informisanost potrošača može da bude od ključnog značaja za neometan proces zamene tolara za evre.

Važno je da poznajemo ključne datume vezane za uvođenje evra.

- 1. januara 2007** - ciljani datum uvođenja evra za koji su vezani svi ostali datumi; da li će evro stvarno biti uveden 1. januara 2007. zavisi od toga da li će Slovenija ispunjavati tražene kriterijume.
- 1. januara 2007 - 14. januara 2007** - razdoblje dvojnog optičaja evra i tolara: u ovom kratkom razdoblju evro će već biti naš novac, ali će se gotovinsko plaćanje još uvek moći vršiti tolarima;
- 1. januara 2007 - 1. marta 2007** - biće moguća zamena tolarске gotovine u bankama bez provizije, a nakon ovog roka u Banci Slovenije bez vremenskog ograničenja za tolarске novčanice i za tolarски kovani novac do kraja 2016. godine; sav uknjiženi novac, dakle novac na transakcijskim računima automatski će se preračunati u evre 1. januara 2007.

Važno je da uz pomoć (informativnog) dvojnog označavanja pratimo da li su cene pravilno preračunate i iznosi pravilno zaokruženi

Dvojni označavanje cena pomaže potrošačima da se naviknu na izražavanje vrednosti u novom novcu, a navođenje cena u tolarima i evrima pomaže i kod otkrivanja nepravilnog preračunavanja, odnosno zaokruživanja. Po zakonu o dvojnomo označavanju

III. Preuzimanje evra u Sloveniji

cena, cene robe i usluga moraju određeno razdoblje pre i posle uvođenja evra da budu navedene u tolarima i evrima.

Dvojno označavanje cena biće podeljeno na dva razdoblja:

obavezno razdoblje informativnog dvojnog označavanja cena

počće 1. marta 2006. i završiće se na dan određivanja neopozivog *kursa razmene*¹. U tom razdoblju cene moraju da budu označene istovremeno i u tolarima i u evrima te preračunate po *centralnom kursu*²;

razdoblje dvojnog označavanja cena počće sa danom određivanja kursa razmene i završiće se šest meseci nakon uvođenja evra.

Sve vreme trajanja dvojnog označavanja cena, cene za robu i usluge moraju biti navedene u obe valute i objavljene tako da ih potrošač može jednostavno i nedvosmisleno pročitati te uporediti. Pritom, predviđene su i neki izuzeci:

na benzinskim pumpama na automatima za točenje goriva ili u njihovoj neposrednoj blizini mora biti navedena cena za jedan litar goriva u obe valute i kursna lista. Cena jednog litra goriva navedena u evrima mora biti zapisana na tri decimalna mesta;

preduzeća koja nude robu i usluge preko kataloga mogu u katalogima da navedu cene samo u vodećoj valuti na datum izlaska kataloga, ali moraju da prilože informaciju o kursnoj listi i cenovnik sa navedenim svim cenama iz kataloga u obe valute u rastućem nizu;

na odelima mesnice, ribarnice, delikatesa i hleba na vidljivom mestu mora biti postavljen cenovnik za svu robu u obe valute.

¹ Kurs razmene je neopoziv i trajan kurs razmene između tolara i evra koji će postaviti Veće EU.

² Centralni kurs je kurs koji je bio određen prilikom ulaska Slovenije u mehanizam deviznih kursova (ERM II), tako zvanu evro-čekaonu (1 € = 239,640 SIT).

III. Preuzimanje evra u Sloveniji

prodajni automati za robu i usluge moraju da imaju na vidljivom mestu kurs razmene i cenovnik sa svim cenama za robu i usluge u obe valute;

kod prodaje knjiga i ostalih izdavačkih proizvoda na vidljivom mestu moraju biti označeni kurs razmene i obračunska tabela na kojoj su navedeni iznosi barem trideset najčešćih cena knjiga, odnosno ostalih izdavačkih proizvoda po izboru prodavca u rastućem nizu u obe valute;

preduzeća koja primaju uplate za igre na sreću ili vrše druge usluge vezane za bilo koju igru na sreću moraju imati na prodajnim mestima i na automatima sa igrama na sreću na vidljivom mestu kurs razmene i cenovnik u obe valute;

mala preduzeća koja vrše trgovinsku delatnost i zapošljavaju najviše deset osoba mogu u prodavnici u kojoj je istovremeno zaposleno najviše pet ljudi da upotrebe alternativne načine da potrošaču omoguće preračunavanje i upoređivanje cena u tolarima i evrima, na primer upotrebom cenovnika ili obračunskih tabela. Isto važi i za preduzeća koja vrše zanatsku delatnost;

preduzeća koja nude robu ili usluge za sklapanje pravnih poslova kod kojih se cene, vrednost potraživanja ili obaveze iskazuju u evrima;

zemljoradnici koji svoju robu prodaju direktno krajnjem potrošaču.

Dvojno označavanje isto tako neće biti obavezno za označavanje cena na jedinicu proizvoda (na primer za kilogram, metar, komad), iznosa na ispisima vaga i digitalnih prikazivača cena i vrednosti poštanskih maraka.

Kakva su pravila preračunavanja i zaokruživanja?

Pravila preračunavanja u razdoblju obaveznog informativnog dvojnog označavanja cena

Od 1. marta 2006. do određivanja kursa razmene iznosi se informativno preračunavaju po centralnom kursu. Iznos u evrima se izračuna tako da se tolarski iznos deli **sa centralnim kursom** (1 € = 239,640 SIT). Kod zaokruživanja iznosa važe pravila zaokruživanja.

Pravila preračunavanja u razdoblju dvojnog označavanja cena

Nakon određivanja neopozivog kursa razmene odrediće se kurs za 1 evro. Kod preračunavanja kurs razmene se ne zaokružuje niti se skraćuje i upotrebljava se za preračunavanje odnosa između jedinice evra i jedinice tolara u oba pravca. I u ovom slučaju važe pravila zaokruživanja.

Pravila zaokruživanja

Pravila zaokruživanja su sve vreme jednaka, bez obzira na to po kom kursu se izvodi preračunavanje cena.

Kod zaokruživanja se novčani iznosi u evrima zaokružuju na gore ili na dole na najbliži cent. Ako je rezultat preračunavanja iznos koji je tačno na sredini, onda se taj iznos zaokružuje na gore.

1. ako je broj trećeg decimalnog mesta **manji od pet**, onda se iznos u evrima zaokružuje na dole (npr. 24,784 EUR postaje 24,78 EUR);
2. ako je broj trećeg decimalnog mesta **pet ili više**, onda se iznos u evrima zaokružuje na gore (npr. 24,785 EUR postaje 24,79 EUR).

III. Preuzimanje evra u Sloveniji

Primer zaokruživanja kod preračunavanja na osnovu centralnog kursa:

1. primer:

$500 \text{ SIT} = 500 : 239,640 = 2,0864\dots \rightarrow 2,09 \text{ EUR}$
(pošto je broj trećeg decimalnog mesta pet ili više, iznos u evrima se zaokružuje na gore)

2. primer:

$1.000 \text{ SIT} = 1.000 : 239,640 = 4,1729\dots \rightarrow 4,17 \text{ EUR}$
(pošto je broj trećeg decimalnog mesta manji od pet, iznos u evrima se zaokružuje na dole)

Tražite kusur!

Kod plaćanja u tolarima na vraćeni kusur često ne obraćamo pažnju, zato on najčešće ostaje na kasi, po džepovima ili kod kuće.

Uvedenjem evra plaćanje kovanim novcem i novčanicama od nižih vrednosti postaće značajno jer će cene osnovnih životnih namirnica, recimo hleba i peciva, biti oko 1 evro. Zato će u našim džepovima brzo da se primeti svaki cent koji ćemo bezbrižno ostaviti na kasi. Moraćemo da naučimo i to da kovani novac redovno trošimo umesto da ga čuvamo kod kuće.

Evro novčanice

To su zakonita platna sredstva na celom području evra.

Svaka novčanica prikazuje jedan od evropskih arhitektonskih stilova:

- klasiku,
- romaniku,
- gotiku,
- renesansu,
- barok i rokoko,
- arhitekturu železa i stakla i
- savremenu arhitekturu 20. veka.

Na licu su prikazani prozori i vrata koji simbolišu evropski duh otvorenosti i saradnje. 12 zvezda Evropske unije predstavljaju dinamiku i harmoniju savremene Evrope. Mostovi na naličju simbolišu komunikaciju među evropskim narodima i između Evrope i ostalog sveta.

Evro-za vse nas

Evro kovanice

Kovani novac

Kovani novac je izdat u osam različnih vrednosti: 1, 2, 5, 10, 20 i 50 centi, 1 € i 2 €. Sve vrednosti imaju jednako lice, a naličje se razlikuje od države do države.

Nacionalna strana označava u kojoj je državi bio izdat kovani novac.

Idejni predlozi slovenačkih evro kovanica

Dr. France Prešeren

Primož Trubar

Triglav

lipiscanci

Plečnikov nacrt slovenačkog parlamenta

Sejač

knežev kamen

roda

IV. Dodatne informacije

Koliko smo bliže uvođenju evra, utoliko se rađa više pitanja. Sakupili smo nekoliko izvora informacija na koje možete da se obratite prilikom traženja odgovora.

Na **evrofonu 080 2002**, besplatnom telefonskom broju, možete da postavljate pitanja o uvođenju evra u Sloveniji, o toku priprema, izvođenju promene valuta i još mnogo čemu. 080 2002 je ujedno i broj na koji možete da prijavite moguće nepravilnosti koje ćete primetiti kod preračunavanja cena iz tolara u evre, zaokruživanja iznosa ili neuzimanja u obzir pravila dvojnog označavanja.

Za postavljanje pitanja ili naručivanje publikacija možete da upotrebite i **evrodopisnice** koje možete dobiti na poštama širom Slovenije.

Internet strana **www.evro.si** je bogat izvor informacija za sve one koje zanimaju detaljnije informacije o evru i o priprema za njegovo uvođenje u Slovenii. Tu se može naći mnogo praktičnih informacija o toku menjanja, a osim toga još i brojni linkovi na specijalizovane strane. Neke od njih ćemo navesti i ovde:

Banka Slovenije

<http://www.bsi.si>

Ministarstvo finansija Republike Slovenije

<http://www.gov.si/mf/>

Privredna komora Slovenije

<http://www.gzs.si>

Savez potrošača Slovenije

<http://www.zps-zveza.si/zps.html>

IV. Dodatne informacije

Evropska centralna banka

<http://www.ecb.int>

Evropska komisija

<http://europa.eu.int/comm>

*I za pitanja opštih informacija o Evropskoj uniji, njenim institucijama i programima, kao i o delovanju Slovenije kao članice EU možete još uvek pozvati evrofon **080 2002** ili posetiti internet stranu <http://evropa.gov.si>*

Evro-za vse nas

Izdali:

Vlada Republike Slovenije

(za nju: Direkcija Vlade RS za informisanje) i

Banka Slovenije

Glavni urednici:

Alenka Čebular

Špela Majcen

Uredniški odbor:

Alenka Čebular, Nada Bizjak,

Vladimir Djorović, Nataša Kokol Car,

Špela Majcen, Darja Rabzelj

Oblikovanje:

Edi Berk / KROG

Prevod:

Sonja Cekova

Tisak:

OPOCE

Tiraž:

10.000

Mart 2006

*Produced with the support of the
European Commission.*

*©Responsibility for the content of the brochures
lies entirely with the Government of the
Republic of Slovenia and Bank of Slovenia.*

REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

**BANKA
SLOVENIJE**

enoten denar več priložnosti

Evro-za vse nas

ISBN 92-79-01216-9

9 789279 012167